

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ (survey research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัยในครอบครัวไทย เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการต่อยอดงานวิจัยครั้งต่อไปที่กว้างขวางขึ้นหรือการศึกษาเฉพาะบางประเด็นที่น่าสนใจ โดยคณะผู้วิจัยได้วางแผนการจัดเก็บข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างตามเงื่อนไขที่กำหนดและสามารถได้รับข้อมูลตามสภาพเป็นจริงจากผู้เก็บข้อมูลในพื้นที่ ซึ่งไม่มีข้อจำกัดในการสื่อความหมายกับกลุ่มตัวอย่างและมีความคุ้นเคยกับพื้นที่ศึกษาในการเข้าไปจัดเก็บข้อมูล ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสอบถามทั้งหมดมาทำการบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครอบครัวของเด็กปฐมวัย (เด็กอายุแรกเกิด-6 ปี) ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งในพื้นที่ศึกษา 5 ภาค ซึ่งคัดเลือกจากจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมาก หรือมีจำนวนสถานศึกษาเด็กปฐมวัยมาก สำหรับภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดลพบุรี ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและชนบท

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยนี้ เป็นตัวแทนครอบครัวที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองหรือ ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กปฐมวัย (ชายและหญิง) จำนวน 1,187 คน ในพื้นที่ศึกษา 6 เขต ประกอบด้วย (1) กรุงเทพมหานคร (2) จังหวัดลพบุรี (จังหวัดตัวแทนพื้นที่ในภาคกลาง) (3) จังหวัดชลบุรี (จังหวัดตัวแทนพื้นที่ในภาคตะวันออก) (4) จังหวัดขอนแก่น (จังหวัดตัวแทนพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) (5) จังหวัดเชียงใหม่ (จังหวัดตัวแทนพื้นที่ในภาคเหนือ) และ (6) จังหวัดนครศรีธรรมราช (จังหวัดตัวแทนพื้นที่ในภาคใต้) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มอายุ ได้แก่ (รายละเอียดดังตารางที่ 3.1)

กลุ่ม 1 เด็กปฐมวัยตอนต้น ได้แก่ ช่วงอายุต่ำกว่า 3 ปี (แรกเกิด-36 เดือน) จำนวน 539 คน

กลุ่ม 2 เด็กปฐมวัยตอนปลาย ได้แก่ ช่วงอายุ 3-6 ปี (37-72 เดือน) จำนวน 648 คน

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่ศึกษา 5 ภาคของประเทศ จำแนกตามกลุ่มอายุเด็ก

ประชากร	กรุงเทพฯ		ลพบุรี		ชลบุรี		ขอนแก่น		เชียงใหม่		นครศรีธรรมราช		รวม
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	
	พ่อ	13	33	29	15	10	11	16	38	24	28	5	
แม่	71	79	60	60	73	83	49	68	61	66	85	81	836
ผู้เลี้ยงดูอื่น	1	8	18	21	2	12	13	6	11	8	4	7	111
รวม	85	120	107	96	85	106	78	112	96	102	94	106	1,187

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจำแนกตามกลุ่มอายุเด็กเป็น 2 กลุ่มอายุ ครอบคลุมพื้นที่ศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและ 5 ภาคของประเทศไทย ทั้งในเขตเมืองและชนบท พื้นที่ละ 100 คน เนื่องจากกลุ่มอายุแรกเกิด – ต่ำกว่า 3 ปี มีไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะเป็นผู้เลี้ยงดูเอง (รายละเอียดดังตารางที่ 3.2)

กลุ่มที่ 1 เด็กอายุ แรกเกิด – 3 ปี แบ่งเป็น

เขตชนบท จำนวน 284 คน

เขตเมือง จำนวน 255 คน

กลุ่มที่ 2 เด็กอายุ 3–6 ปี แบ่งเป็น

เขตชนบท จำนวน 335 คน

เขตเมือง จำนวน 313 คน

ตารางที่ 3.2 พื้นที่ศึกษาเขตเมืองและชนบท จำแนกตามกลุ่มอายุเด็ก

อายุเด็ก	กรุงเทพฯ		ชลบุรี		ลพบุรี		ขอนแก่น		เชียงใหม่		นครศรีธรรมราช		รวม
	ชนบท	เมือง	ชนบท	เมือง	ชนบท	เมือง	ชนบท	เมือง	ชนบท	เมือง	ชนบท	เมือง	
กลุ่ม 1	43	36	57	50	44	41	53	25	46	50	41	53	539
กลุ่ม 2	61	65	53	43	56	50	58	54	51	51	56	50	648
รวม	104	101	110	93	100	91	111	79	97	101	97	103	1,187

2 สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลของภาครัฐและเอกชน ในรูปแบบของชั้นอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และในพื้นที่ส่วนภูมิภาค 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ในการเลือกพื้นที่ศึกษาเขตชนบทจะเลือกสถานที่ที่ตั้งที่ไม่ได้อยู่ในเขตอำเภอเมือง ส่วนเขตเมือง เลือกพื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตอำเภอเมืองเป็นหลัก (ดูภาคผนวก ก)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กปฐมวัย อายุต่ำกว่า 6 ปี ซึ่งคณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มช่วงอายุ คือ เด็กกลุ่มอายุแรกเกิด –ต่ำกว่า 3 ปี และ กลุ่มเด็กอายุ 3-6 ปี ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 2 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และแบบบันทึกภาพการเล่นของเด็ก ดังนี้

3.1 แบบสอบถามพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการตอบคำถามเกี่ยวกับการเล่นของเด็กจำนวน 7 หน้า แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว (6 ข้อ) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศของผู้ตอบ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ข้อมูลส่วนบุคคลทั้งพ่อและแม่ หรือผู้เลี้ยงดูอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัว ลักษณะชุมชนที่ครอบครัวอาศัยอยู่

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก (7 ข้อ) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปีที่อาศัยอยู่ในครอบครัว เพศอายุของเด็กที่ให้ข้อมูล อุปนิสัยใจคอของเด็ก สุขภาพทั่วไปของเด็ก ความสามารถพิเศษหรือลักษณะโดดเด่นของเด็ก ลักษณะพัฒนาการตามวัยของเด็ก 5 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา สมาชิกในครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด

ตอนที่ 3 ลักษณะการเล่นของเด็กในครอบครัว (8 ข้อ) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ ลักษณะที่เด็กชอบเล่นเป็นประจำ ลักษณะท่าทางที่แสดงออกขณะเล่น การเรียนรู้ของเด็ก ของเล่นหรือวัสดุสิ่งของที่เด็กชอบเล่นเป็นประจำ ช่วงเวลาที่เด็กชอบเล่นในวันธรรมดาหรือวันหยุด การใช้เวลาเล่นแต่ละครั้งนานเท่าไร แต่ละวันนานเท่าไร ผู้ปกครองมีการสังเกตหรือให้ความสนใจในการเล่นของเด็ก

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็กในครอบครัว (13 ข้อ) ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ การจัดหาของเล่นให้กับเด็ก ประเภทของเล่นที่ซื้อให้กับเด็ก จำนวนของเล่นที่มีอยู่ในบ้าน สมาชิกในครอบครัวที่ชอบเล่นกับเด็กเป็นประจำ สมาชิกในครอบครัวที่เด็กชอบเล่นเป็นประจำ

พื้นที่หรือบริเวณที่เด็กชอบเล่นในบ้าน นอกบ้าน ลักษณะพื้นที่หรือบริเวณที่เด็กเล่น วิธีการที่ส่งเสริมการเล่นของเด็ก การตัดสินใจหรือเลือกซื้อของเล่นให้กับเด็ก วัสดุที่ใช้ทำของเล่นเด็ก การเล่นมีความหมายต่อชีวิตเด็ก ข้อห้ามในการเล่นของเด็ก ความคาดหวังต่อการเล่นของเด็ก

3.2 แบบบันทึกภาพการเล่นของเด็ก โดยให้ผู้ปกครองถ่ายภาพเด็ก ประกอบด้วย 4 ภาพ ได้แก่ ภาพวัสดุอุปกรณ์สิ่งของหรือของเล่นที่เด็กเล่นเป็นประจำและบริเวณที่จัดให้เด็กเล่นในบ้าน ภาพตัวเด็กขณะกำลังเล่นอยู่ในบ้านในบริเวณที่เด็กเล่นเป็นประจำ ภาพเด็กขณะเล่นกับคนในครอบครัวที่เล่นด้วยกันเป็นประจำ และภาพเด็กขณะเล่นอยู่นอกบ้านในบริเวณที่เด็กเล่นเป็นประจำ

3.3 คู่มือการตอบแบบสอบถามพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับผู้จัดเก็บข้อมูลในการอธิบายให้กับผู้ตอบแบบสอบถามได้เข้าใจข้อคำถามอย่างชัดเจน และได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด จำนวน 5 หน้า

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยมีการดำเนินงานวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ประชุมวางแผนการวิจัย คณะผู้วิจัยได้มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานวิจัยและปรึกษาหารือในแต่ละขั้นตอนการวิจัยตลอดระยะเวลาของโครงการ โดยกำหนดให้มีการประชุมทีมงานเป็นประจำทุกเดือน

4.2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้มีการกำหนดโครงสร้างการทบทวนวรรณกรรม และดำเนินการประมวลเนื้อหาตามโครงสร้างที่กำหนด จากเอกสารวิชาการและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานข้อมูลในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามขอบเขตของการวิจัยในพื้นที่ศึกษา 6 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง (จังหวัดลพบุรี) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคตะวันออก เชียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี) และภาคใต้ (จังหวัดนครศรีธรรมราช) โดยขอความอนุเคราะห์ข้อมูลสถานรับเลี้ยงเด็กจากกรมอนามัย (กลุ่มเป้าหมายเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี) สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และโรงเรียนอนุบาลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กลุ่มเป้าหมายเด็กอายุ 3-6 ปี) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

4.4 จัดทำเครื่องมือวิจัย คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีเด็กปฐมวัย (อายุแรกเกิด-ต่ำกว่า 6 ปี) ที่ใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กหรืออนุบาลในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และพื้นที่ส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับการเล่นของเด็กในครอบครัว เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด

โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก ตอนที่ 3 ลักษณะการเล่นของเด็กในครอบครัว และตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็กในครอบครัว

4.5 ทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ คณะผู้วิจัยได้ทดลองใช้เครื่องมือวิจัยกับครอบครัวที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ไปพร้อมๆกับจัดส่งเครื่องมือวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กและการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน พิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้มีความสมบูรณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.6 ปรับแก้ไขเครื่องมือวิจัยและทดลองใช้ใหม่ คณะผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามในด้านการใช้ภาษาและปริมาณข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและวัดตัวแปรที่ต้องการได้ถูกต้อง ก่อนนำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้อีกครั้ง โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานครอบครัว (ข้อคำถาม 6 ข้อ) ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก (ข้อคำถาม 5 ข้อ) ตอนที่ 3 ลักษณะการเล่นของเด็กในครอบครัว (ข้อคำถาม 6 ข้อ) และตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็กในครอบครัว (ข้อคำถาม 9 ข้อ)

4.7 ติดต่อประสานงานขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานกลุ่มเป้าหมาย คณะผู้วิจัยติดต่อขอความอนุเคราะห์ผู้ประสานงานในแต่ละพื้นที่ศึกษาเพื่อร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยตรง ก่อนการจัดเก็บข้อมูลการเล่นของเด็กในครอบครัวไทยทั้ง 6 จังหวัด จำนวน 26 แห่ง เพื่อชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยขอความอนุเคราะห์ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ศึกษาซึ่งมีความรู้และ/หรือมีประสบการณ์ด้านพัฒนาการเด็กหรือปฐมวัยศึกษา ให้ช่วยประสานงานการจัดเก็บ (บางแห่งต้องใช้การสัมภาษณ์ และสื่อความด้วยภาษาท้องถิ่น ทำให้จำเป็นต้องจ้างคนในพื้นที่) รวมทั้งรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามส่งกลับคืนคณะผู้วิจัย)

4.8 เตรียมเอกสารและอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการดำเนินการดำเนินงานวิจัย คณะผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบสอบถามและคู่มือ เพื่อจัดส่งให้กับหน่วยงานกลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดลพบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 26 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย

1) จดหมายขอความอนุเคราะห์แก่ผู้อำนวยการหน่วยงานกลุ่มเป้าหมาย 26 แห่ง ในการเข้าไปดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นของเด็กในครอบครัวไทย

2) จดหมายขอความอนุเคราะห์แก่ผู้ประสานงานที่เข้าไปทำการติดต่อประสาน ความร่วมมือผู้ปกครองของเด็กในช่วงอายุ 0-3 ปี และ 3-6 ปี จำนวน 26 แห่ง ในการตอบแบบสอบถามเรื่อง การเล่นของเด็กในครอบครัวไทย

3) เอกสารชี้แจงโครงการวิจัย โครงการ “การเล่นของเด็กในครอบครัวไทย”

4) คู่มือการตอบแบบสอบถามพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย โครงการ “การเล่นของเด็กในครอบครัวไทย-ลักษณะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กในช่วงปฐมวัย”

5) ใบสมัครเข้าร่วมโครงการของครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย

6) แบบสอบถามพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เรื่อง การเล่นของเด็กในครอบครัวไทย

7) หนังสือสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการละเล่นของเด็กไทย เพื่อมอบให้แก่ครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการและตอบแบบสอบถาม

8) กล้องถ่ายภาพพร้อมแบบบันทึกภาพตามแนวทางที่ทางโครงการกำหนด สำหรับครอบครัวที่ยินดีถ่ายภาพบุตรหลานให้

4.9 จัดส่งเอกสารและอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับใช้ในการดำเนินงานวิจัย คณะผู้วิจัยจัดส่งพัสดุแบบสอบถามและอุปกรณ์ต่างๆ ไปยังผู้ประสานงานกลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 จังหวัด จำนวน 26 แห่งล่วงหน้าก่อนเวลานัดหมายลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล

4.10 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ประสานงานพื้นที่ ทั้ง 26 แห่ง คณะผู้วิจัยตรวจสอบเอกสารและอุปกรณ์เครื่องมือ พร้อมชี้แจงรายละเอียด ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และได้มีการติดต่อกับผู้ประสานงาน ทั้ง 26 แห่ง เป็นระยะ ๆ เพื่อทราบถึงข้อสงสัยและปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย

4.11 ดำเนินการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยวิจัยเป็นระยะๆขณะที่มีการจัดเก็บข้อมูล เพื่อตอบข้อสงสัยหรือช่วยตัดสินใจแก้ปัญหาบางประการ

4.12 ติดตามผลและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน คณะผู้วิจัยติดต่อขอรับคืนแบบสอบถามกลับคืนจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 26 แห่ง เพื่อนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมดอีกครั้ง

4.13 ติดต่อกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามไม่ครบสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกับกลุ่มตัวอย่างครอบครัว ในกรณีที่ข้อมูลอ่านไม่ออกหรือตกหล่นไปบางข้อ

4.14 ประชุมคณะผู้วิจัยพิจารณาเอกสารข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับ คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับมาจัดระบบข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามขอบเขตการวิจัย ได้แก่

1) พื้นที่ แบ่งเป็น 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดลพบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครศรีธรรมราช

2) เขตพื้นที่ แบ่งเป็น 2 เขต ได้แก่ เขตเมือง และเขตชนบท

3) กลุ่มอายุเด็ก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ 0-ต่ำกว่า3 ปี และอายุ 3-ต่ำกว่า6 ปี

4) เพศเด็ก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หญิง และชาย

4.15 จัดทำคู่มือลงรหัสข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ คณะผู้วิจัยเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และประมวลผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.16 นำข้อมูลทั้งหมดบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ คณะผู้วิจัยลงข้อมูลในโปรแกรมจัดการสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจนครบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละในส่วนของข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่

5.1.1 จัดระบบข้อมูล คณะผู้วิจัยจัดทำรหัสข้อมูลโดยกำหนดชื่อตัวแปรและค่าของตัวแปร รวมทั้งจัดกลุ่มข้อมูลที่เป็นข้อความสำหรับการลงรหัสก่อนทำการลงรหัสข้อมูล

5.1.2 บันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

5.1.3 ทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล โดยตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลเป็นค่าความถี่และค่าร้อยละ

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในส่วนของข้อมูลที่เป็นข้อความเนื้อหาจากคำถามปลายเปิด โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่

5.2.1 จัดระบบข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการบันทึกข้อความคำตอบหรือคำบอกเล่าของผู้ตอบแบบสอบถามมาจัดรูปแบบให้เหมาะสมก่อน โดยทำการอ่านทานข้อมูลหลาย ๆ เที้ยว เพื่อให้ซึมซับสาระสำคัญของข้อมูล พร้อมกับเขียนบันทึกประกอบเพื่อตั้งข้อสังเกตและทำร่างสรุปข้อมูลสำคัญที่ได้รับ

5.2.2 แสดงข้อมูลและเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล คณะผู้วิจัยจัดแสดงข้อมูลในรูปของตารางรายละเอียดข้อมูลในแต่ละประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย